M.22T

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Scrúdú Ardteistiméireachta, 2005

STAIR - ARDLEIBHÉAL

(400 marc)

DÉ CÉADAOIN, 15 MEITHEAMH - TRÁTHNÓNA, 2.00 - 5.20

Ná freagair ach as AON CHÚRSA AMHÁIN (Cúrsa I nó Cúrsa II).
Tá an líon céanna marcanna ar gach ceist.

THALL →

CÚRSA I

Sibhialtacht an Renaissance

(Stair na hÉireann, 1477-1625; Stair na hEorpa, 1453-1618)

CÚIG CHEIST a fhreagairt. Ná freagair ach ceist **AMHÁIN** as gach ceann de na ranna, **A,B,C,D,E.**

A

A.1. An Pháil
Déan trácht ar dhálaí polaitíochta, sóisialta agus eacnamaíochta sa Pháil circa 1500.
(80)

A.2. Buitléirigh Urmhumhan
Déan plé ar an bpáirt a ghlac Buitléirigh Urmhumhan i gcúrsaí na hÉireann ó 1477 go dtí bás Anraí VIII.
(80)

A.3. An Eaglais in Éirinn
Déan trácht ar staid na hEaglaise in Éirinn roimh an Reifirméisean.
(80)

A.4. Géilleadh agus Athbhronnadh
Tabhair tuairim ar an mbrí a bhí le polasaí "géilleadh agus athbhronnadh" agus ar na haidhmeanna a bhí ag an bpolasaí sin agus ar na torthaí a bhí leis.
(80)

A.5. Éadbhard VI agus Máire Túdar
Tabhair breithmheas ar an tionchar ar Éirinn a bhí ag réimeas Éadbhard VI (1547 – 1553) agus ag réimeas Mháire Túdar (1553 – 1558).
(80)

B

B.1. Éire agus Albain
Déan trácht ar na ceangail a bhí idir Éire agus Albain i gcúrsaí polaitíochta agus i gcúrsaí míleata sa dara leath den séú haois déag.
(80)

B.2. Uí Néill Thír Eoghain
Mínigh cén fáth go mba mhó an dúshlán do riail na dTúdarach in Éirinn é Aodh Ó Néill ná Seán Ó Néill.
(80)

B.3. An Frith-Reifirméisean in Éirinn
Déan plé ar cé chomh mór is a bhí tionchar ag an bhFrith-Reifirméisean ar Éirinn ó 1542 ar aghaidh.
(80)

B.4. Séamas Mac Muiris Mac Gearailt
Déan plé ar an bpáirt a ghlac Séamas Mac Muiris Mac Gearailt i gcúrsaí na Mumhan i rith réimeas Eilís I, 1558 – 1603.
(80)

B.5. Plandálacha
An gceapann tú gur éirigh níos fearr le Plandáil Uladh ná mar a d'éirigh le Plandáil na Mumhan? Mínigh do fhreagra.
(80)

C

C.1. Fernando agus Isabel
Déan cur síos ar na modhanna a d'úsáid Fernando agus Isabel chun a gcuid cumhachta a dhaingniú sa Spáinn agus tabhair breithmheas ar cé chomh mór is a d'éirigh leo.
(80)

C.2. Diúcacht na Burgúine
Déan plé ar thionchar Dhiúcacht na Burgúine ar chúrsaí polaitíochta agus cultúrtha na hEorpa i ndeireadh an chúigiú haois déag.
(80)

C.3. Forleathnú na Portaingéile thar lear
"Is éard a bhí i bhforleathnú na Portaingéile thar lear ná taiscéalaíocht, coilíniú agus trádáil."
Déan plé air sin.
(80)

C.4. Flórans le linn an Renaissance
Tabhair breithmheas ar an bpáirt a ghlac Flórans i Renaissance na hIodáile.
(80)

C.5. An Fhrainc agus an Iodáil
Déan trácht ar an bpáirt a ghlac ríthe na Fraince i gcúrsaí na hIodáile i rith na tréimhse, 1494 – 1529.
(80)

D

D.1. An Reifirméisean san Eilvéis
Déan plé ar an bpáirt a ghlac Zwingli agus Calvin sa Reifirméisean san Eilvéis.
(80)

D.2. An Frith-Reifirméisean
Déan trácht ar láidreachtaí agus ar laigí an Fhrith-Reifirméisin.
(80)

D.3. Na Cogaí faoi Chreideamh sa Fhrainc
"Níorbh é creideamh an t-aon chúis amháin a bhí le cogaí faoi chreideamh sa Fhrainc."
Déan plé air sin.
(80)

D.4. Eilís I, 1558 - 1603
Tabhair breithmheas ar thábhacht réimeas Eilís I i stair Shasana.
(80)

D.5. Éirí Amach na hÍsiltíre, 1566 - 1609
"Is mó cúis a bhí le hÉirí Amach na hÍsiltíre, 1566 – 1609, agus ghlac grúpaí éagsúla daoine páirt ann."
Déan plé air sin.
(80)

E

E.1. Éire, 1477 – 1625
Ábhar Taighde

(i) Scríobh cuntas ar ábhar taighde i Stair na hÉireann, 1477 – 1625, a bhfuil staidéar speisialta déanta agat air, ach **nach bhfuil tú tar éis a úsáid** sna freagraí i Roinn **A** nó i Roinn **B**. (60)

(ii) Ainmnigh go beacht **DHÁ** fhoinse a scrúdaigh tú agus déan cur síos ar an taighde, mar a thug tú féin faoi, ón gcéad smaoineamh go dtí an leagan deiridh.
(20)

E.2. Aiste
Scríobh aiste ar cheann **AMHÁIN** díobh seo a leanas:

(i) Gearóid Mór Mac Gearailt.
(ii) Na bailte móra agus trádáil in Éirinn sa séú haois déag.
(iii) Uachtaránachtaí na Mumhan agus Chonnacht.
(iv) Armáid na Spáinne agus Éire.
(v) Litríocht i nGaeilge in Éirinn, 1477 – 1625.
(80)

E.3. An Eoraip, 1453 – 1618
Ábhar Taighde

(i) Scríobh cuntas ar ábhar taighde i Stair na hEorpa, 1453 – 1618, a bhfuil staidéar speisialta déanta agat air, ach **nach bhfuil tú tar éis a úsáid** sna freagraí i Roinn **C** nó i Roinn **D**. (60)

(ii) Ainmnigh go beacht **DHÁ** fhoinse a scrúdaigh tú agus dean cur síos ar an taighde, mar a thug tú féin faoi, ón gcéad smaoineamh go dtí an leagan deiridh.
(20)

E.4. Aiste
Scríobh aiste ar cheann **AMHÁIN** díobh seo a leanas:

(i) Na Turcaigh Otamánacha, 1453 – 1571.
(ii) Gabháil Mheicsiceo agus Pheiriú.
(iii) Scaipeadh an Liútaránachais sa Ghearmáin.
(iv) Desiderius Erasmus.
(v) Litríocht sna teangacha dúchasacha, 1453 – 1618
(80)

THALL→

CÚRSA II

Sibhialtacht na Linne Seo

(Stair na hÉireann, 1868-1966; Stair na hEorpa, 1870-1966)

CÚIG CHEIST a fhreagairt. Ná freagair ach ceist **AMHÁIN** as gach ceann de na ranna **A,B,C,D,E.**

A

A.1. **Ceist na Talún**
An gceapann tú go ndearna na Coimeádaigh níos mó ná mar a rinne na Liobrálaigh chun "ceist na talún" a réiteach sa tréimhse, 1870 – 1903? Mínigh do fhreagra.
(80)

A.2. **Parnell**
Cén chaoi ar tharla sé go raibh Parnell ina phearsantacht pholaitíochta chomh ceannasach agus chomh héifeachtach sin faoi 1886?
(80)

A.3. **Aontachtas Éireannach, 1886 - 1914**
Cén fáth gur éirigh leis na hAontachtaithe nuair a chuir siad i gcoinne Rialtas Dúchais d'Éirinn i rith na tréimhse, 1886 – 1914?
(80)

A.4. **Náisiúnachas Cultúrtha**
Na gluaiseachtaí cultúrtha éagsúla ó 1884 i leith, mínigh conas a chabhraigh siad chun Éirí Amach 1916 in Éirinn a thabhairt i gcrích.
(80)

A.5. **Art Ó Gríofa**
Tabhair breithmheas ar ról Airt Uí Ghríofa i gcúrsaí na hÉireann i rith na tréimhse, 1898 – 1922.
(80)

B

B.1. **Cogadh Cathartha na hÉireann, 1922 – 1923**
Scríobh breac-chuntas ar bhunús, ar imeachtaí agus ar thoradh Chogadh Cathartha na hÉireann, 1922 – 1923.
(80)

B.2. **Polasaí Eachtrach, 1922 – 1966**
Déan plé ar pholasaí eachtrach mar a chleacht na rialtais éagsúla in Éirinn é i rith na tréimhse, 1922 – 1966.
(80)

B.3. **Éire i rith an Dara Cogadh Domhanda**
Cérbh iad na deacrachtaí a bhí le sárú ag an tír seo i rith na mblianta, 1939 – 1945, agus conas a rinne an rialtas iarracht dul i ngleic leo?
(80)

B.4. **An Chéad Rialtas Idir-Pháirtí, 1948 - 1951**
Tabhair breithmheas ar an gcaoi ar éirigh leis an gCéad Rialtas Idir-Pháirtí i gcúrsaí áirithe agus ar an gcaoi ar theip air i gcúrsaí eile, 1948 – 1951.
(80)

B.5. **Éire, Thuaidh agus Theas, 1945 - 1966**
"Sa tréimhse tar éis 1945, tharla cuid mhór athruithe in Éirinn, thuaidh agus theas." Déan plé air sin.
(80)

C

C.1. **An Bhreatain Mhór, 1870 – 1914**
Cérbh iad na leasuithe a cuireadh i gcrích sa Bhreatain Mhór i rith na tréimhse, 1870 – 1914, agus cé chomh maith is a d'eirigh leo?
(80)

C.2. **Ceist an Oirthir**
Cé chomh mór is a bhí "Ceist an Oirthir" mar chúis teannais san Eoraip i rith na tréimhse, 1870 – 1914?
(80)

C.3. **Rúis na Sár, 1904 – 1917**
Déan plé ar chás na Rúise sa tréimhse, 1904 – 1917, tráth a raibh réabhlóidí ar siúl sa bhaile agus cogaí i gcéin.
(80)

C.4. **Caidreamh Idirnáisiúnta, 1890 – 1914**
"Ó thurnamh Bismarck, 1890, go dtí briseadh amach an Chéad Chogaidh Dhomhanda, 1914, chuaigh caidreamh idirnáisiúnta in olcas."
Déan plé air sin.
(80)

C.5. **An Chéad Chogadh Domhanda**
Déan plé ar straitéis mhíleata agus ar straitéis mhara na Gearmáine sa Chéad Chogadh Domhanda.
(80)

D

D.1. An Fhrainc, 1919 – 1940
Tabhair cúiseanna le meath agus le turnamh Thríú Poblacht na Fraince i rith na tréimhse, 1919 – 1940.
(80)

D.2. Stalin
"Ó bhás Lenin, 1924, suas go dtí go ndearna Hitler ionradh ar an Rúis, 1941, dhaingnigh Stalin a chumhacht phearsanta agus d'athraigh sé an A.P.S.S. ó bhonn."
Déan plé air sin.
(80)

D.3. An Ghearmáin Naitsíoch, 1933 – 1939
Cén chaoi ar iompaigh Hitler agus an Páirtí Naitsíoch an Ghearmáin isteach ina stát ina raibh ollsmacht i bhfeidhm i rith na tréimhse, 1933 – 1939?
(80)

D.4. An Dara Cogadh Domhanda
Tabhair breithmheas ar an tábhacht a bhain le cúrsaí cogaidh i gceantar na Meán-Mhara i rith an Dara Cogadh Domhanda.
(80)

D.5. An Cogadh Fuar
Tabhair cúiseanna le teacht i dtreis an Chogaidh Fhuair san Eoraip i rith na tréimhse, 1945 – 1966.
(80)

E

E.1. Éire, 1868 – 1966
Ábhar Taighde

(i) Scríobh cuntas ar ábhar taighde i Stair na hÉireann, 1868 – 1966, a bhfuil staidéar speisialta déanta agat air, ach **nach bhfuil tú tar éis a úsáid** sna freagraí i Roinn **A** nó i Roinn **B**.
(60)

(ii) Ainmnigh go beacht **DHÁ** fhoinse a scrúdaigh tú agus déan cur síos ar an taighde, mar a thug tú féin faoi, ón gcéad smaoineamh go dtí an leagan deiridh.
(20)

E.2. Aiste
Scríobh aiste ar cheann **AMHÁIN** díobh seo a leanas:

(i) Micheál Dáibhid.
(ii) "Ag marú Rialtas Dúchais le cineáltas."
(iii) Seán Réamonn.
(iv) Tuaisceart Éireann, 1920 – 1945.
(v) Geilleagar na hÉireann, 1922 – 1966.

(80)

E.3. An Eoraip, 1870 – 1966
Ábhar Taighde

(i) Scríobh cuntas ar ábhar taighde i Stair na hEorpa, 1870 – 1966, a bhfuil staidéar speisialta déanta agat air, ach **nach bhfuil tú tar éis a úsáid** sna freagraí i Roinn **C** nó i Roinn **D**.
(60)

(ii) Ainmnigh go beacht **DHÁ** fhoinse a scrúdaigh tú agus déan cur síos ar an taighde, mar a thug tú féin faoi, ón gcéad smaoineamh go dtí an leagan deiridh.
(20)

E.4. Aiste
Scríobh aiste ar cheann **AMHÁIN** díobh seo a leanas:

(i) An Iodáil, 1870 – 1914.
(ii) Sóisialachas, 1870 – 1918.
(iii) Socrú Versailles, 1919.
(iv) An A.P.S.S. agus an Dara Cogadh Domhanda.
(v) Céimeanna i dtreo na hAontachta san Eoraip, 1945 – 1966.

m(80)

Leathanach Bán